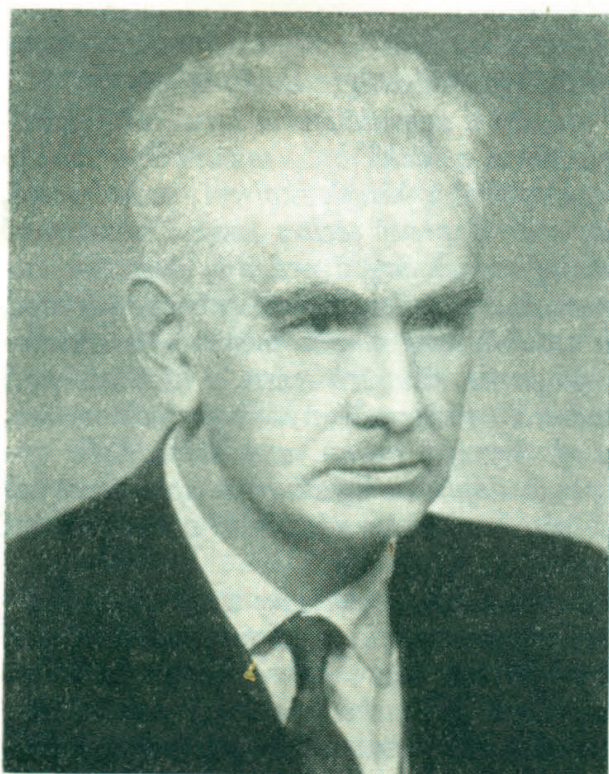

ŠEDESÁTPĚT LET PROFESORA JANA TAUBERA

Vynikající zemědělský sociolog a socio-ekonom, zakladatel moderní sociologie v socialistickém zemědělství, prof. dr. ing. Jan Tauber se dožil dne 7. července 1971 65 let. Zemědělská odborná veřejnost při té příležitosti oceňuje jeho záslužnou, všestrannou činnost, jak vědeckovýzkumnou, tak i pedagogickou a organizační, jeho velkou práci, vykonanou v oboru zemědělské sociologie.

— Za tíživých sociálních poměrů absolvoval filosofickou fakultu KU a Vysokou školu zemědělského a lesního inženýrství v Praze (1937). Pracoval poté v zemědělském výzkumnictví. Zaujala jej zejména otázka sociologie družstevnictví; po r. 1945 mohl své studium dokončit všestranným rozбором socioekonomických poměrů zemědělských výrobních družstev, hospodařících kolektivně. Napsal o tom vědeckou práci „Zemědělská výrobní družstva“, která také vyšla knižně r. 1948 a vzbudila

mimořádnou pozornost v zemědělských kruzích. Předložil ji jako dizertační doktorskou práci na Vysoké škole zemědělské v Brně a na základě její obhajoby se stal doktorem technických věd, pro obor zemědělské ekonomiky.

Po r. 1945 byl činný v resortu ministerstva zemědělství, v letech 1946—1952 byl ředitelem Ústavu pro mezinárodní spolupráci v zemědělství a lesnictví, poté vedl zahraniční oddělení ministerstva zemědělství do r. 1955. V následujících pěti letech řídil vědeckovýzkumnou instituci Ústřední komise pro sociální a kulturní otázky v zemědělství při ČSAZV a vedl zde studium sociálního vývoje v zemědělství. V letech 1960—1965 byl ředitelem Institutu sociologie a historie zemědělství při výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky v Praze, od r. 1966 působí dosud jako řádný profesor sociologie venkova na Vysoké škole zemědělské v Praze, kde založil katedru sociologie venkova a historie zemědělství.

Takový je stručný životní běh profesora Taubera, naplněný intenzivní a záslužnou prací v mnoha oborech zemědělské vědy a organizace. Byl v čele významných institucí, které uvedl v život, nebo na jejich vzniku spolupracoval, ať to byl Ústav pro mezinárodní spolupráci v zemědělství a lesnictví, nebo Čs. komitét při FAO, Ústřední komise pro sociální a kulturní otázky v zemědělství ČSAZV a Institut a katedra sociologie venkova.

Dovedl s vynikajícím úspěchem organizovat mezinárodní spolupráci v zemědělství a řídit vědeckou činnost velkého kruhu odborných pracovníků, soustředěných v jím řízené Ústřední komisi při ČSAZV. Uskutečnil velkou konferenci slovanských zemědělských pracovníků v Mariánských Lázních (1947), jež měla základní význam pro realizaci spolupráce zemědělských odborníků spřátelených zemí. V zahraničním odboru ministerstva zemědělství rozvíjel kooperační vztahy mezi socialistickými zeměmi, byl vedoucím četných delegací na zahraničních jednáních, na schůzích FAO, zemědělského výboru evropské hospodářské komise, na kongresech mezinárodních asociací zemědělských ekonomů, sociologů, organizoval studijní delegaci do Čínské lidové republiky. Poznal poměry v zemědělství většiny evropských států, navštívil několikrát Sovětský svaz a všechny socialistické země, je ve vědeckém styku s předními sovětskými sociology a odborníky. Byl před válkou i v USA, kde studoval sociologii u dopisujícího člena Československé zemědělské akademie, prof. D. Sandersona.

V Ústřední komisi pro sociální a kulturní otázky v zemědělství a lesnictví byl iniciátorem prací všech dílčích komisí, jichž bylo 30 a v nichž bylo soustředěno mnoho významných odborníků. Komise řešily otázky sociální, výživy, školství, poradnictví, zemědělské terminologie, technického pokroku atd. Z prací těchto komisí vyšel také podnět ke zřízení Ústavu vědeckotechnických informací, jehož práce je dnes tak důležitá. Řídil vědecký výzkum v Kabinetu pro sociální a politické otázky v zemědělství, kde vydával Informační bulletin. V Kabinetu vzniklo také mnoho prací nejen sociologických, ale i z hospodářské a zemědělské geografie různých států, z nichž čerpali znalosti zejména i naši experti zemědělští, pracující z zahraničí, v rozvojových zemích, studující zemědělství na vysokých školách aj. Vyvíjel snahu, aby zemědělské výzkumnictví, zabývající se dosud jen výrobou, bylo doplněno výzkumem společenských jevů; upozorňoval na důležitost zkoumání všech vztahů a závislostí v celé oblasti zemědělského života.

Rozvíjel proto širokou koncepci marxistické zemědělské sociologie; v níž je také těžiště Tauberovy činnosti. Začal v tomto oboru pracovat již před válkou, osvojil si filosofické vzdělání, znalost vědeckých metod, byl ve styku s pokrokovými sociology a ekonomy, sdruženými v sociologické komisi Československé akademie zemědělské, jejíž práce se účastnil. Teprve po válce se mohla jeho činnost plně rozvinout se současnou přestavbou socialistického zemědělství. Byl u nás prvním, kdo objasnil důležitost sociologické vědeckovýzkumné práce v řízení socialistické zemědělské velkovýroby. Přesvědčivě dokazoval, že vědeckotechnická revoluce, jejíž vývoj přímo prognosticky sleduje, která se projevuje v nových složitých a vysoce výkonných výrobních prostředcích a v nových výrobních procesech, může přinést nejvyšší prospěch jen tehdy, bude-li spjata s takovým řízením zemědělské velkovýroby, jak podnikovým, tak i nadpodnikovým, v němž se věnuje úměrná pozornost také řešení lidských vztahů ve výrobě a v životě zemědělských pracovníků. Klade proto důraz v sociologickém výzkumu na poznání sociálních poměrů v zemědělství a vypracoval obsáhlé metodiky socioekonomického výzkumu, jež vzbudily pozornost nejen u nás, ale i v Sovětském svazu, NDR (kde byly též přeloženy do němčiny) a v jiných zemích.

Velkého úspěchu dosáhl založením Institutu sociologie v r. 1960 a katedry sociologie na VŠZ v Praze r. 1966. Teprve nyní mohl založit široký plán sociologických vědeckovýzkumných úkolů, na jejichž řešení se mohlo podílet mnoho vědeckých a vý-

zkumných pracovníků, jejichž vědecké výchově a odbornému růstu se plně věnoval v obou institucích. Přesvědčivě dokázal, že závěry a doporučení vyřešených výzkumných úkolů mohou se setkat v praxi s úspěchem především tehdy, jsou-li odvozeny na základě konkrétního výzkumu a všestranného zkoumání sociálních a ekonomických vztahů a závislostí v dialektické jednotě, i v historických souvislostech.

Historickému zkoumání vývoje zemědělství se věnoval zejména v době, kdy řídil Československé zemědělské muzeum; práci v Institutu sociologie sloučil účelně se studiem historického vývoje, zejména novějších dějin zemědělství. Skupina zemědělských historiků v Institutu sociologie vydala cenné práce z vývoje našich JZD ve srovnání s předchozí dobou.

Svou zásadu — pomáhat a být ve stálém styku se zemědělskou praxí — realizoval již před válkou vydáním velké kolektivní učebnice *Zemědělská abeceda*. Od samého vzniku kolektivního hospodaření na půdě počal zkoumat předpoklady rozvoje družstev. Založil speciální výzkumné sociologické laboratoře přímo v zemědělských družstvech a na státním statku (např. v JZD Suchdol u Kutné Hory), v nichž zval ke spolupráci odborníky výzkumníky i praktiky k řešení problémů daného podniku i oblasti. Spolupracoval s poradními sbory některých ONV pro řešení ekonomických a sociálních otázek a účastnil se na příslušném výzkumu (např. v okrese Tachov, kde provedl výzkum poměrů přesídlenců a podobný výzkum chystá i v okrese Česká Lípa).

Vystihnout všechnu velkou práci, kterou prof. Tauber vykonal, je nesnadný úkol. Je znám jako vynikající propagátor zemědělského pokroku, který dovede ve svých přednáškách — ať na škole nebo na přechytných kursech — nadchnout své posluchače zaníceností pro věc, logickým výkladem, hloubkou vědomostí a praktických znalostí našeho i zahraničního zemědělství a sociálního života, novými podněty k dnešnímu i budoucímu životu na venkově. Na VŠZ uplatnil nové metody výuky s aktivní účastí posluchačů v sociologických seminářích při řešení daných problémů. Početná je jeho obec žáků, vyškoloval celou generaci mladších zemědělských sociologů.

Prof. Tauber je znám a uznáván v zahraničí jako vynikající československý odborník. Napsal víc než 120 prací, mnoho dalších studií vyšlo z jeho podnětu. Četné jeho práce vyšly i v zahraničí. Zasloužil se o šíření znalostí v cizině o československém zemědělství založením časopisu *Interagra* (později nazvaném *Za socialistickému selskochozjajstvenstvu nauku*). Napsal s kolektivem spolupracovníků první učebnici zemědělské sociologie. Vypracoval plány socialistického výzkumu, jenž především řeší sociální otázky v zemědělství, podmínky a důsledky pronikání vědy a technické revoluce do zemědělství. Je hlavním koordinátorem osmi výzkumných úkolů a v poslední době vyřešil velký výzkumný úkol o společenských problémech v zemědělství, v němž jsou také podány návrhy na racionální organizaci věd.

Za jeho zásluhy byl prof. Tauberovi udělen v r. 1963 titul „Budovatel socialistického zemědělství“; byl vyznamenán zlatou medailí Vysoké školy zemědělské a zlatou plakétou České akademie zemědělské za zásluhy o zemědělství, dostalo se mu mnohých uznání za jeho práci i od jiných institucí.

Profesor Tauber zasvětil celý svůj život záslužné práci vědecké, výzkumné, pedagogické a organizační, jejímž jediným cílem je přispět k zlepšení životních podmínek v zemědělství a na venkově. Je jeho velkou zásluhou, že k tomu přispívá nyní i organizovaný sociologický výzkum, jím založený.

Přejeme profesoru Tauberovi do dalších let pevné zdraví v jeho životě a práci na škole i na jeho nové sociologické bázi, kde hodlá přispět k řešení nových kooperačních vztahů v našem zemědělství z hlediska sociologie.

Prof. František Lom, DrSc.